

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM — NO. 11. SZÁM

CLEVELAND, O., 1924. MÁRCIUS 14.

NEM TART ÖRÖKKÉ SEM A TÉL. SEM A NYÁR

Még néhány nap és végetérnek a téli idő gyönyörűségei. Március derekához érkeztünk, néhány nap mulva hivatalosan beköszönt a tavasz; eltűnnek a végtelen hómezők, sárrá változnak a jégtablák és ragyogó zöldszinre festi a tájéket, a legnagyobb, a legesodásabb művész: a természet. Ma még kihasználják a tél gyönyörűségeit a gyermekek, ma még vidáman hancuroznak a tiszta, az éles hidegben, röpködnek a koresolyákon, száguldanak a szánokon és busan gondolnak arra, hogy végetérnek a vidámság órái. De az ember háládatlan és hamar felejt a gyermek. Ha megérkezik a tavasz és megkezdődnek a kergetődzések, a lapdázások, ha belesiklunk a nyárba és pajkos fürdőző gyerekekkel lesznek tele a tavak és patakok, — mindenki elfelejti a tél örömeit és lelkesen áldoz a nyár uralmának. Minden évszak megtermi a maga virágait: a hóvirág után bátortalanul üti fel szerény fejét az első ibolya és hatalmának tudatában köszönti a májust az első nyiló rózsza. Örüljünk a természetnek, fogadjuk szeretettel, amit bőkezűsége szegénynek, gazdagnak egyaránt juttat, mert akiből kivesztek ezek az érzések, annak nincs sok keresni valója ezen a földön.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION
A "SZABADSÁG" szépirodalmi melléklete.

Editor: COL. ANDREW CSERNA, szerkesztő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 700-710 Huron Road.
Edited and published:
1924 MARCH 14.

A JÓAKARAT

az egyetlen jó a világon s más jó rajta kívül nem is lehet. — mondta Kant, a modern kor legnagyobb filozófusa.

S valóban, a jó emberi akaraton kívül lehetnek hasznos és értékes dolgok a világon, de az, ami az erkölcsi jó bélyeget viselheti magán, nincsen semmi más.

A tételt azonban épp úgy meg is lehet fordítani s ki lehet mondani, hogy nincsen semmi rossz voltaképpen a világon, a rossz akaraton kívül. Minden más lehet ártalmas, értéktelen, kártékony, de az erkölcsi rossz, az erkölcsi jóhoz hasonlóan, csak az emberi akaratban gyökerezhetik.

A jóságnak meg vannak a maga fokozatai s bár tisztára erkölcsi szempontból csupán az számíthat jó akaratnak, amely tisztán magáért a jóért akar jót, az élet küzdő és harcok körülményei között sokszor kénytelenek vagyunk beérni olyan jó akarral is, amely érdekből cselekszik jót és nem a jó szándék kedvéért.

Az érdek által hajtott jó akarat lehet az erkölcsi élet alacsonyabb színvonalán, mégis bizonyos értéket jelent a gyakorlat szempontjából, amely amugy sem annyira a szándéokra helyezi a fősúlyt, mint a valóságos cselekedetekre.

Természetesen ugyanígy a rossz akaratban is megállapíthatunk fokozatokat, de itt éppen a fordítottja áll annak, amit a jóakarról mondhatunk.

A rossz akarat, amelyet az érdek irányít, emberileg, emberi ésszel megérthető s éppen ezért, talán még igazolható is. A természet, az élet nagy küzdőtér, amelyben ugyszólván mindenki mindenki ellen harcol. Hogy valaki az önfentartását biztosítsa, — ha

gyenge jellem és erőtlenség, gyakran kénytelen a rossz akarat fegyvereihez nyulni. A megértő értelem, amely hajlandó arra, hogy a vele ellentétes álláspontú gondolatokat és szándékokat is megmagyarázza maga előtt, megfelelő jó akarral párosulva, ennek az érdektől ösztönzött rossz akaratnak megbocsájtására is kész és hajlamos.

De minden emberi ész megáll az olyan rossz akarat előtt, amely nem érdekből cselekszik rosszat, hanem tisztára magáért a rosszért, csupán azért, hogy kárt tegyen, hogy pusztítson, hogy értékeket semmisítsen meg.

Ez a fajta rossz akarat nem tarthat igényt semmiféle megértésre, vagy megbocsájtásra. Az az ember, akiben e fajta rossz akarat dolgozik, összehasonlíthatatlanul veszedelmesebb és kártékonyabb a világ minden bacillusánál és vadállatánál együttvéve.

Valóságos elemi csapás az emberekre és az emberek társadalmára a rosszért rosszat akaró jellemek hatása.

Ez a rossz akarat voltaképpen az ördögi az emberben, amelyet azután az emberi képzelet a maga testi mivoltában az Ördög személyébe vetít ki.

Nincsen más ördög a világon, amely az embereket fenyegetné, mint a rosszért rosszat forraló és eszelekvő rossz akarat.

Aki a gonosz ellen akar küzdeni, aki az ördöggel akarja felvenni a harcot, aki az Anti-Krisztust akarja legyőzni, ezek ellen a rossz akaratú emberi férgek ellen forduljon.

Eltaposni őket talán nem nagyobb vétek, mint megölni a bacillusokat és pusztítani a vadállatokat.

Keresztény gondolatok

Írja: FATHER CSAKTORNyai LASZLO.

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA csak drámai alakításokban tulajdonképpen olyan magras és döbbentető. De voltaképpen az egész emberi élet olyan külső igazság megfigyelésében részese, amely egészen tárgyatlanná válik minden emberi tragédiát. De ezt is csak poetikai szabályok miatt nevezük így.

Ez a "külső" igazságmegfigyelés a keresztény világnézet, amely minden emberi cselekvésnek irányítóját a természetfölötti felé igazi.

Madách Adámja példái el sem eszik, mint egy drámai hős, hiszen csak álmaság szemtanúja azoknak az emberi cselekedeteknek, amelyeknek legfőbb szereplője tulajdonképpen tette magát a természetfeletti dolgokon, s bár az álomban mindenkor ő és éva a megismerés, mégis csak behatárolhatott előtte, hogy ezeknek a "tragikus képeknek" okai mindenkor, majdnem kivétel nélkül a bűn, a gonoszság, amelynek léte tulajdonképpen nem is magasztos okok hordák létre, hanem alacsony emberi értelem csupán, amelyek éppen a természetfeletti világnézet hiánya miatt mutatkoztak negatívum gyanánt.

Az így beállított ember tragédiájában tehát tulajdonképpen Lucifer eszik el, mint a gonoszság, a tagadás szelleme, de akit a legjobb akarral sem lehet tragikus hősné tekinteni.

Az erkölcsi rendben nincs tragédia; csak pálya vagy büntetés. De a pálya csak annak jut, aki el sem eszik, illetőleg aki idejekorán feltámaszkodhatott saját akaratából; aki pedig elesett, azért maradt a csatatéren, mert nem akart fölkelni; s ha ebben az állapotában jól érzi magát, mint a sertés a pocolyában, akkor sem irgalmat, sem szánalmat nem remélhet, ha késő eszmélt fel, amikor már a főlesemelés meg emberlég vére sem érvény.

Az emberiséget pedig nem lehet kivenni az erkölcsi rendből; lét-alapját hűmök ki a lába alá.

Amióta Krisztus a maga valódi tragédiáját "eljátszotta" előttünk; amióta a krisztusi dráma "lejátszott"; amióta az emberiséget Krisztus igaz tragédiája megváltotta tragikus helyzetéből, azóta nem is beszélhetünk valóban az "ember", az emberiség tragédiájáról. — Azóta nincs lehetőség annak, hogy az emberiség saját hibáján kívül elbukjék.

A Krisztus-dráma lezavart a függőnyt és lepecsételte, hogy a darab más keztek közt nem ismétlődhet. — Legalább is mint tragédia. Az emberiség már győzött Krisztus által a kereszténységben; most már csak fűvelni és elhárítani lehet; ahogyan lehet élet és halál között választani — mert a szabadságot megmaradt.

Aki elhárítja, az győztes hős, akinek pálya jár; aki pedig elhárít, az soha sem lehet tragikus hős, mert hisz még "külső igazság-megfigyelésben" sem lehet rém, vagy ha mégis kimondanak felette, ugyan mire megy vele a kárhozatban?

Nem is csoda, hogy a hiányos és egyszerű, tanulatlan böszöket felforgatta a tragédiának igaz, poetikus értelmét. Ma tragikusnak nevezünk minden természetellenül járt szeret; tragikus még az ügyetlen is, tragikus a lekötött szerelmes, tragikus eset egy kipusztult család, egy megérett ember, ha mindezt csak az emberek életműködésének és bűn okai.

Pedig állítjuk, hogy az emberiség földi életében az egyes egyedek, tehát az az egész emberiség lehetnek időlegesen tragikus hősök, azok tudniillik, akik a bűn és a természetfeletti élethez kiemelkednek, és a mindig elő gonoszság gyakran megkímélte áldozatukat; azonban — csak éppenséggel nem mindegyre méltók az előbb említett "tragikus" értelemben, mert az nekik kevés jutalom; még a külső igazság-megfigyelés: "külső és bűnös lélek" is kevés lenne a számukra, ha a keresztény világnézet nem adott volna sokkal nagyobb értéket és reményt a számukra.

A keresztény világnézet egészen alatt tulajdonképpen nincs is tragikum. Sem hiányosság, sem bűn-rossz, sem tépelődés.

A külső nem határovala meg, hogy milyen hiszen az ember, hisz a bűn; a keresztény világnézet pedig egyáltalán nem beszél, mint egy bűnös lélekről, amely ha feltételekhez is van fűzve, benne semmi tragikum sincs.

Goethe gondolatai

A tiszta szemlélet a külső és belső jelenségeket illetően nagyon ritka.

Hisz egy istenben. Milyen dicséretes, szép mondat ez, azonban a voltaképpeni földi érvényesség abban áll, hogy istent felismerjük, bárhol és bármilyen is nyilatkozzák meg.

Kérdés: mi a predestináció? Felelet: Isten bölcsőbb és hatalmasabb, mint mi, azért tetszés szerinti bánik velünk.

Magam ültetem a fát, amelynek gyökerében megbottottam. — Öreg kertész lehetett, aki ezt mondta.

Nagyan és kicsinyben jellemre vall, ha valaki állandó következetességgel jár el abban, amire képesnek érzi magát.

Okosságnak és oktalanságnak egyazon ellentmondást kell elszenvetnie.

A CSENDET

sok ember nem tudja méltányolni. A csendben félnek az emberek, mert saját magukkal nem tudnak foglalkozni, mert a saját lelkükbe nem tudnak belemélni. A csendben nem érzik az élet távlatait, az élet magasztos rejtélyét, pedig a fogékony és magányt értékelő emberek részére éppen a csend az az erő, amelynek ölében legjobban érzik az élet határtalan perspektíváját.

Boldogok azok, akik a csendben gyönyörködni tudnak, akik hallják a csend muzsikáját, amely a léleknek szól, akik a csenden keresztül megszeretik a nagy mindenséget.

Azért boldogok, mert így a magányukban sem lehetnek egyedül.

A csend inspiráló erő, a csend megnyugtató áldás, a csend barátja azoknak, akik irtóznak a zajtól, amely hazug s a kik képesek tisztán nézni saját magukba, mert nincs mitől tartaniok. A csend azoknak a barátja, akiknek a lelkiismerete nemes, idegrendszere érzékeny, kötelességtudása alapos, s emberszeretete olyan, hogy áldozatkészégre is hajlandó. Akik a csendet szeretik, azok nem lehetnek rossz emberek, legfeljebb szomorúak.

A csendben felsír a magányos lélek, de fel is ujjong. A csend vigasztal és biztat, a csend kibékít és elfeledteti az indokolatlan ellenszenvet. A csend jobb, szebbé és harmonikusabbá varázsolja az embert.

A csendbe fekszik a költő, a mikor elmélázik. A csendbe burkolódik a filozófus, amikor gondolatokat teremt.

A csendet öleli meg a muzsikuss, amikor új melódiák születtek meg benne.

A csendhez könyörög az anya, amikor elbabusgatja csecsemőjét.

A csend a szent és magasztos érzések forrása, a jóság fozozója, az enyhesség elmélyítője, az elnézés erősítője.

Sajnálatraméltóak azok, akik a csendtől irtóznak. Mert azok sohasem tudnak egyedül lenni. S aki soha sem tud egyedül lenni, ha már az emberek is elhagyják — ami bizonyos időközökben megeshetik mindenkivel — vajjon mit csinálnak? Vajjon hol keresnek vigaszt? Hol keresnek nyugalmat?

Szeretni kell a csendet, hogy az életet elviselhesük.

Szeretni kell a csendet, hogy az életet szerethessük.

Szeretni kell a csendet, hogy megfelelően értékelhesük a gondolatot, a szépséget, az elmélázást, a nyugalmat, mindazokat a becses jelenségeit az életnek, amelyeket ugyan nem lehet pénzre váltani, de éppen azért szépek, mert nem lehet őket pénzre váltani.

A csend a jó és magányos lelkek barátja. A csend mindazoknak a barátja, akik irtóznak a zajtól, a lármától, a tülekedéstől, a könyök és jazzérvényesüléstől. Ebből korántsem következik az, hogy ők gyengék. Mert meg akarnak maradni lelkileg erőseknek, azért kapaszkodnak a csendbe, mint egy mentőkötélbe.

Szeretni kell a csendet, hogy még a lármás lelkeket is türelemmel elviselhesük.

A
pedig
eset
sajta
nyek
távlat
tudja
egy
en
ifjus
Mann
az
tess
egy
nyel
A
nem
nyel
pok
egy
ezt
Csen
"fö
rovit
16-
A
szin
mely
lajart
én
réve
Irim
tegn
gyott
csak
sőbb
alak
A
bad
nagy
jelte
szab
geti
A
"Má
kor
szakja
kikhez
rangu
deret

MÁRCIUS 15.

Mit irtak a 48-as idők ujságjai a nagy március tizenötödikéről

A MAGYAR történelem legnagyobb napja, 1848 március tizenötödike, a melyen a magyar nép tespedt álmából ébredve, lerázta bilincseit, szabaddá tette magát és a sajtóját. Nagy történelmi eseményeket kétségtelenül csak bizonyos távlatból lehet megítélni s kevesen tudják, hogy a kortársak s így az egykori sajtó is, március tizenötödikén nem tudta rögtön fölbeesülni az ifjúság mozgalmanak jelentőségét. Manap nagy érdeklődéssel kutatunk az elsárgult hírlapokban s meglepetéssel látjuk, hogy miként irtak az egykori újságok a nagy nap eseményeiről.

A mindennapi élet közelségéből nem látták meg a nagy nap eseményeit, ezt mutatják az akkori hírlapok közlései, amint a *Pesti Hírlap* egy nappal későbbi tudósításában ezt be is ismeri. A *Pesti Hírlap*, *Csengery Antal* szerkesztése alatt a "fővárosi újdonságok" rovatában röviden így emlékszik meg március 16-án az eseményekről:

"A fővárosnak nem mindeuany színe van. A mozgalmi szellem, mely egész nyugaton fölemelé zászlaját, itt is nyilvánulni kezd." 17-én már belátja, hogy a mozgalom révén, melyben saját munkatársa *Irinyi József* is részt vett — "A tegnapi nap történelmi nyomokat hagyott maga után. Mi kezdetben csak demonstráció színt viselt, később erkölcsi, békés forradalommal alakult..."

A lap címe alatt "A sajtó szabadság" és *Szalay László*, a későbbi nagy 48-as politikus és publicista jeltelen vezérek, amely a sajtószabadság törvénybeiktatását sürgeti.

A részletes tudósítás szerint "Március 15-én reggeli tizedfél órakor az ifjúság az egyetem három szakjabeli kortársaival egyesült, kikhez még számos, mindenkoru és rangu férfiak is csatlakoztak, s *Landerer* és *Heckenast* nyomdája előtt

megállván, követelték a petíció 12 pontjának, úgy *Petőfi Sándor* egyik költeményének rögtön kinyomatását. (Azóta minden gyerek tudja, hogy ez a költemény a Nemzeti dal volt...) A nyomda tulajdonosai engedtek e kívánatnak. Az összegyűlt tömeg pedig, dacára a sűrűn hulló esőnek, példás türelemmel bevárta a censura nélkül kinyomott első magyar példányok elkészültét, mi megtörtént d. e. 11 és fél órakor. Örömmel jegyezzük fel, hogy a 12 és fél óráig tartott csoportozatot legkisebb rendetlenség sem zavará meg... *Irinyi József* mutatá be szabad ég alatt az első szülötteket..."

S így tovább, — mint látjuk — a történetírás, amelyből tanultuk, ez újságröportból vehette adatát.

A reakciós *Budapesti Híradó* (Szerkesztő: *Szenyey József*). "Budapesti Hírharang" rovatban két napig teljesen elhallgatja a forradalmi eseményt, 16-án a népszámlálásról, 17-én *Shödelné* panaszairól, a husárakról és a Lánchidról elmélkedik.

Petőfiék tetteit és március 15-ét végleg agyonhallgatva, 18-án följegyezi, hogy az ország küldöttsége Bécsbe vitte volt a felírást az országgyűlési teendők iránt... amint tegnap *Kossuth Lajos* ur a "Zöldfa" című vendéglő erkélyéről... kihirdette..."

A *Jókai Kor* (szerkesztő: *Helmeczy Mihály*) írja:

"A bécsi zavargás híre fővárosunk közönségében ingerlően hatott a mozgalmakra, miket a párizsi események másutt is támasztának. A kívánatos 12 pontból szedték és kinyomatva falragaszokon olvashatók: *Petőfi Sándor* buzdító versezte a nemzethez tegnap mintegy ezer ifju közvetlen felügyelete alatt kinyomatott, s roppant éljenzések közt szétosztott. — E verszet nyilván elővizsgálat nélkül jelent meg." stb., stb.

— A *Jókai Mór* szerkesztésében megjelenő *Életképek* című hetilap első oldalán fej fölött. "A sajtó szabadság!" felírás, alatta a 12 pont vég-

leges szövege. *Petőfi* verse a *Beau-repaire*, *Vajda János* a *Honárulókhoz* és cikk: "Budapest. Forradalom vér nélkül."

"...A nép szava is megdördült és mondá: föl térdeidről, rabszolga, a nép beszél. Tartásotk tiszteletben e napot, melyen a nép szava először megszólalt. Március 15-ike az... A magyar nemzet szabadsága e naptól kezdődik..." Így irt *Jókai*, a forradalmár és ekkor még senki se gondolhatott a későbbi dinasztia-barát *Esti Lapok* szerkesztőjére.

Vahot Imre, *Pesti Divatlapja* piros, fehér, zöld kezetben jelent meg s *Örmhangok* címmel 13 oldalon ismerteti a nagy nap történetét.

Petrichévich-Horváth László lapja, a *Hondóru*, konzervatív újság, a melyről *Petőfi* azt verselte, hogy "... nevednek csak két végső betűje vagy..." hirtelen átvedlett liberálisra. Cikket hozott "Béke, Szabadság, Egyetértés" címmel és megírta, hogy "...*Petőfi* alább közölt nemzeti dala hétszer szavaltatott el a színpadról", s közölte *Petőfi* versét *Tavaszelő* 18-án *Nádaskay Lajos* ur (N. L.), aki korábban *Petőfi* annyit és oly esúnyán támada.

A *Kulesár István* alapította és özevege kiadásában megjelenő *Nemzeti Újság* írja 16-án:

"Az események megelőzve még az eszmék sebességét villanyütésben ülik diadalukat... A sajtó ma esti 7 óra óta szabad..." (t. i. hivatalosan, a P. H. szerint 5 és fél óra óta) s szerinte a 12 pont "...*Kossuth Lajos* által indítványozott... fölírásától nem annyira lényegében, mint részletesebb specificációban különbözik."

Érdekes, hogy március 15-ike emlékére már 1848 március 19-én politikai napilap is indult *Pálffy Albert* regényíró szerkesztésében az este megjelenő "Martius Tizenötödike." Jellegje: "Nem kell tábla-bíró politika!", amellyel jelezte, hogy *Kossuth* mérsékeltebb (!) politikájával szemben *Petőfi* és a *Mada-rász*-testvérek szélsőséges, republikánus felfogását hirdeti. Később itt jelent meg *Petőfi* híres augusztusi cikke, amelyben az általános hareot sürgette.

"Polgártársak! E lap a március tizenötödiki nap dicső eseményeiből emelkedik fel..." — írja a lap első cikke. — E lap úgy tűnik fel, mint a legszerényebb zászló, mely az európai ujjaszületés ünnepélyes diadalmenetéhez odaesatlakozik..."

Pálffy lapja megnyitotta hasábjait a márciusi ifjúságnak s bár a

március 15-iki események leírását indulásának időpontjánál fogva lekéste, első számában bejelenti, hogy egyik következő napon adnak majd "... néhány érdekes adatot, mely a mozgalom színterai között a függöny fellebbezése előtt történt."

S az egész sajtó még heteken át foglalkozik március idusának messze kibátó eseményeivel, így a "Hondóru" felhívja a figyelmet, hogy "Az e pillanatban uralkodóvá lett röpirodalom több érdekes nyomtatványokat hoz naponkint, magyart és németet... A magyarok közt több röpirat jelent már meg, a pesti forradalom történetével foglalkozó." (Szerzők: *Birányi*, *Klék*, *Zerffi*, stb.)

Jókai lapjában jelent meg március 23-án *Petőfi* verse, a "15-ik március 1848", amely tizenötök strófájában összefogja a nap eseményeit és kortörténelmi jelentőségét és *Egressy Gábor* színes cikke 26-án a "Képek a pesti forradalomból".

Néhány nappal később — így kivált a hetilapok hasábjain — irt lekes ismertetésekben benne lüktet a forradalmi mozgalom láza, a felszabadulás öröme és a nemzeti öntudat büszke bátorsága, de sok helyütt ott remeg az aggodalom is a jövő iránt, mint ahogy a márciusi nagy nap a szabadság viszonyait csakhamar fölváltotta a hosszú ideig tartó elnyomatás.

Tamás Ernő.

ÖREGEK LAKODALMA

A "Vasárnap" számára írta: Péterfy Tamás

N FEHER-NYIKÓ vize mentén, le Rugonfalvág, mindenütt ismerték a firtosvályai tanítót, József János urat, aki kedves poétája a népek. De jó gazda. Most is bétanította a kaszásokat a havasi fűvágásra, mint a tinókat szokás. Szép szóval megmagyarázta a két kaszáslegénynek a havasi fűvágás módját...

— Emájba mentek, Mózi, — szolt a szolgáljához, — a Firtoshegy oldalára.

— Igen, instálom, tanító ur! Hiszen vótam én már ott kaszálni! — magyarázta az ügyet a esehédfalvi legény.

— Éjszaka mentek, mert ott meleg naphevében ugysem tudnátok kaszálni, — nem fog a kasza...

— Eppen úgy van, instálom, tanító ur!...

— A holdvilágnál vigan vágjátok a harmatos fűvet s mire a forró nap fölkerelkedik az égre, tő (ti) már pihentek, heverték a jól végzett munka után...

— Ugy az instálom! Hiszen azt mű (mi) tudjuk... Ugy-e, Dénes? — kérdezi a tanító ur szolgálja a kaszás társától.

— Szent igaz! Havasi kaszás délben alszik...

Igaz, hogy jól feltarisznyáltak. A tanítóné asszony nem fősvénykedett, mert a munkás embernek szükséges a jó étel. Szalonna, hagyma, turó a fatartóba, kenyér, só s még a tarisznya tetejéről aszaltszilvát is eregetett lefelé, mert az finom szomjuságcsillapító a kaszás legénynek. A tele tarisznyát Mózi akasztotta a nyakába... Ehez volt esze. Nem hiába járt három osztályt a kereszturi gimnáziumban!...

A légiert (vizes bődönké) Dénes vitte üresen. Majd megtöltik a esurónál, a Firtoshegy alatt, abból az igen-igen hideg forrásból, amelyikről olyan szép nótát csináltak...

A kicsi kapun kivonultak. Mózi elől. Dénes utána. A kaszákat vigyázva, előretartották s szóbeszéd nélkül az utcán leindulának Emáj felé. A kicsi patakhidnál Mózi megállott...

— Te Dénes! — szolt hátra esendesen, — talán nézzük végig, hogy mit akar az öreg Fentős Están a mi utcánkban!

— Ráérünk, — mondja Dénes s már le is rakodnak a kicsi patak hidja mellé a karfához. Lesik az öreg Fentős. Nem beszélgetnek... A vén embert hat hete, hogy elhagyta a felesége, mert sokat itókázott. Most ugylátszik, hogy békülni jött Fentős Están az asszonyhoz. A kapuja előtt peckesen fel s alá jár. Szedi a lábait jó magosan, mint a tiszteletes ur kanpukájá, de még sines kurázsija bémenni a Rébi néni kapuján...

Háromszor fölment s háromszor visszajött a galambbugos kapu előtt, a tiszta holdvilág megvilágította, hogy lássák a legények, a leselkedők, de az öreg mégse mert bémenni. Bizonyosan a lelkiismerete bántotta... Negyedszer is neki indul, de visszahőköl a kicsi kaputól s jön a hid felé. Mózi doavárja, aztán köszön:

— Csendes jó estét adjon az Isten, Están bá! Az öreg megrezzen, mint a rajtakapott bűnös és rájuk néz. Látja, hogy ketten is vannak a kicsi hid mellett.

— Nektek is barátim!... Mi jóba jártok?...

— Kaszálni indulánk az Emáj oldalára...

— Éjjeli munkára! — egészíti ki Dénes.

— Harmatos fűben esik jó kaszálás, — beszél Están bá.

— Hát kend mért kódorog a mű (mi) utcánkban? — kérdezi Mózi, mintha nem tudná.

Están bá köhint. Köszörüli a torkát. Nehezebbre esik a hazugság, aztán nem is akar változást mondani.

— Egy kicsit erre járek, aztán visszafordulok. — Talán bizon az elbogározott üszőjét keresi! — kérdezte tréfásan Mózi, de Dénes is segít a beszédbbe s megjegyzi, hogy:

— Tehénnék is béválna immár az az üsző...

— No, de megesett az mással is, Están bá! — vigasztalja jóakarattal Mózi...

— Az ilyen bajt nem én kezdtem s nem én végzem! — mondja nyomatékosan Fentős Están.

— Tiszta szent igaz! — hagyja helyben Dénes.

— Mű segiténénk tiszta, jó szívvel... — beszél Mózi, — hiszen ráérünk...

— Kifutná az időnköb!... — mondja Dénes.

— Egy baráti szó sokszor többet ér hatókörnél!...

— Hiszen megis hivlak a házamhoz. Az sines messze ide.

— Tudjuk a járást, — jegyzi meg Mózi, — de hát a kasza, villa s mi egyéb?

— Dugjátok bé a hid alá, mig visszakerültök. Nem bántja azt senki a világon... Aztán öreg szilvapálinkám van... Erdemes megkóstolni!... Én, amióta az asszony elment, meg nem izleltem.

— Elhisszük, — beszél Mózi s már dugdosák bé a hid alá a kaszát, tarisznyát, légiert s minden terhet leraknak. Aztán lemennék a szalmaöveg Fentős Estánhoz, segíteni. — Olyan nyolcesztendő szilvórium kerül az asztalra, mint a eszeptentől. Están bá kínálta, de a legények szabadkozottak.

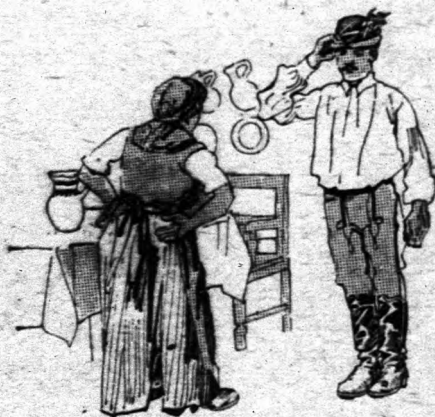
— Majd csak a lakodalomba!... Én elmegyek kérőbe! — mondja Mózi s készül. A kalapjába virágot szurt s egy-két pohárka lenyelés után hirtelen indult Rébi nénihez, háztűznézőbe, kikérni az öreg menyasszonyt. — Egy kicsi idő múlva jöhetnek utánam! Ha a kapu nyitva lesz, azt jelenti, hogy beléphetnek bátran...

— Edes Mózi esesem, ember vagy te a talpadon! — dieséri Fentős. — No, még egy pohárkával! Tessék, hiszen küsdég a pohár!...

De Mózi nem ivott. Elment Rébi nénihez, fel a kis utcába s bé a galambbugos kiskapun, jó bátran. Az ajtón illedelmesen bekopog, de szól is, mert este van:

— Rébi néni! Üsmerős a vendég! Szegről-végről-szomszéd!

Igy a hangjáról megismeri. Nyilik az ajtó s bemege a virágos kalapos legény. No, de csak itt

mutatta meg, hogy nem hiába járt a gimnáziumba három esztendeig!... Olyan szépen beszélt, mint az aranyos száju Gönczi tiszteletes. A szép szavakat úgy illesztette-rakosgatta egymás mellé, hogy Rébi néni majd kacagott, majd meg sirt a muzsikájától. Nem is tudott mást mondani a szép beszédre, csak azt, hogy:

— Isten így rendelte, hát csak jöjjön az uram...

A békéltetés megvolna, gondolta Mózi, de ha már lakodalmom, hát legyen lakodalmom!... Megmagyarázta értelmesen a József János tanító ur szolgálja Rébi néninek, hogy nem rohannak be ajtóstól, mert készülélenül találják... De ő segít Rébi néninek... Tüzet grujt s mindenben a kezére jár, amig megjönnek...

Csuda sebesen fogtak a dologhoz. Rébi néni úgy került-fordult, mint egy igazi menyasszony. Mózi azonképpen szorgalmatoskodott. Rébi néni elnyisszentette három eszrének a nyakát... Keverte a palacsinta tésztát... Öt tojást ütött belé, hogy pompás legyen... Főtt a víz, mert Mózi rakta a tüzet. Koppasztották a eszréket s Mózi úgy forgolódott a szalmaöveg asszony mellett, mint egy grófi szakács... Döngött a rézmoszár... Cukrot tört a Mózi. Edes, pergelt pálinka lesz, köményesep... Mire eljöttek Están bá, meg Dénes, már finom paprikás eszre illata fogadá az udvaron...

Az öregek kibékültek s kezdődött a lakodalmom. Szerenese, hogy ez a Rébi néni háza félre-esik a forgalmasabb falurésztől s nem tünt fel az embereknek a hajnalig tartó dinom-dánom... Mire észrevették a lakodalmaszó legények, hát a hold lemenőbe s nap fölkelőbe vala... Amilyen hirtelen csináltak a lakodalmat, éppen olyan hirtelen hagyták félbe. Buesztak s a kicsi hid alól fölszedve a szénaesináló szerszámokat, kimentek Emáj oldalára, — kaszálni.

Egy kicsit botorkáltak is, mert erős volt a Rébi néni mézes pálinkája... Azért történt meg az a csunya kaszálás, amelyet még Emáj oldala sohase látott...

Kilenc óra felé jött a tanító ur, a kedves József János. Megvitték a hírt neki az éjjeli öreg lakodalomról s bár örvendett az öreg pár kibékülésének, — a fűtermést mégsem akarta tönkregázoltatni, mert drága a köst!...

Először a tarisznyát nézi a tanító ur. Hát abban minden benne van, ugy, amint felpakkolták. Jön közelebb a két szorgalmatos kaszás legényhez s nézi a rendeket. Vakarja a fejét még ott is, ahol nem viszket... Megfújdul a szive a pazarlácson s rászolt a két kaszásra:

— Tű Mózi, tű!... Hát tű ugyanbizon, hogy kaszáltok?!... Talánbizon fakaszával kaszáltok? Hiszen a drága fakarmány mind egy falásig a lábán marad!...

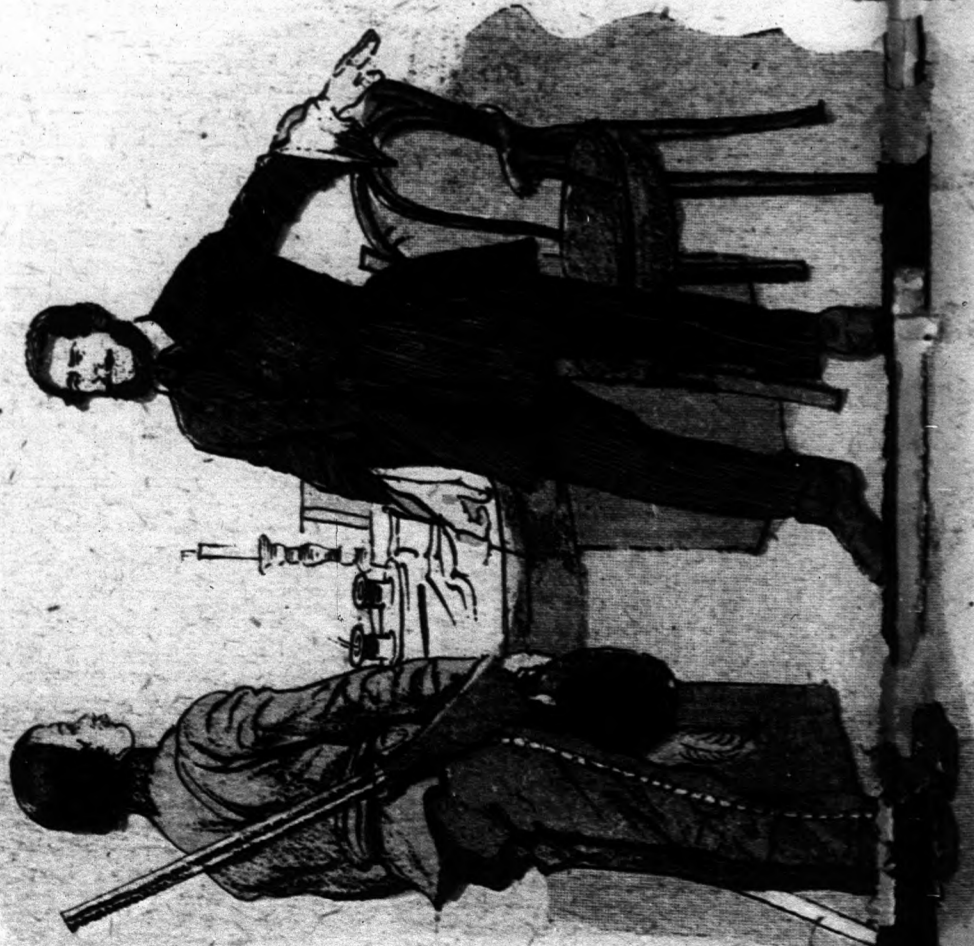
A két legény, a két lakodalmaszó, mélységesen hallgat. Még a fejeiket sem emelik fel...

— Azt mondom, hogy tegyétek le azt a kaszát! Vesszét teremtettel!... S feküdjétek le az árnyékba!... S tudjátok még tű Mózi, hogy ebédet Rébi nénitől kaptok, mert én nem kosztolalak!!!...

Az Emáj oldalán lábán maradt a tanító ur füve. A két legény csakugyan lefeküdt az erdőben, hogy kipihenjék az öreg lakodalmom fáradságait. Hanem másnap becsületesen bevégezték a kaszálást, mert kijött Fentős Están bá a kaszával délutánra s Rébi néni a radinás kaszál hozta ki a minden jót. Egész éjjel vágta a három kaszás és ugy ettek-ittak, mintha kétéjjel tartana az öregek lakodalma.

Betyárok a "Vasárnap" részére, írta Krudy Gyula.

Mint a bika és mint a bárány...

lakattal babrált, a menyecske a fülébe sugta:

— Nem megnőidtam? Megbánja ezt valaki...

Kossuth most-hellyel kínálta meg a fátyolos hölgyet.

— Most pedig takarodjék kend Debreceen városából, hogy itt senki meg ne lássa, — fordult Kossuth kemény szóval Rózsa Sándorhoz. — Ne hozzon kend szegyelmiztem kenditek!

A betyárvezér csak állott, mint a sóbálvány. Hát ez az a díszet, amelyet szolgálataiért olyan tisztosra várt?

Csak az asszonyosság mosolygott a fátyol alatt. Mosolygott, mint a fenevad.

Kossuth dörgő léptekkel méregette a szobát és rövid, parancsoló szavakban tudatta akaratát Rózsa Sándorral.

— A városban ne mutatkozzon kend, de egyik se a bojnyikjai közül. A fogolyról hallgasson kend, de tönjje be a betyárjai száját is. A Hortobágyról ne mozduljon kend, amíg újabb parancsomat hallgál. Most mehet kend.

ki az ajtón. Csak ment, nehéz fejjel, híg még a sarkantyúit is összeakadtak. Csak ment, anélkül, hogy látott volna valamit, vagy valakit az utcákon. Ilyen póru! még soha sem járt életében. Parolát, jutalmat

előfordult az a szó, amit Rózsa Sándor kelke mélyéből óhajtott. Ismét kapitánynak nevezette őt Kossuth Lajos.

— Az Isten éltesse a kormányzót! — kiáltotta fel Rózsa Sándor, aztán mint a forgósél, amely oly szépségesen változtatja irányát, megfordult a csapattal Rózsa Sándor és lobogva, tüzelve, ragyogva, holdogán száguldott Debrecen felé.

* * *

Igy tudott játszani a nagy Kossuth Lajos a szívekkel és az emberekkel.

Mikor Rózsa Sándor éjféljében jelentkezett a kormányzónál, a tegnapi komor bika már kezes báránnyá változott.

Kossuth egy zacskó ezüstpénzt adott át Rózsa Sándornak.

— A vítézi részére, kapitány. Ossa szét köztitük emberségesen, érdem szerint, kapitány!

Rózsa Sándornak megint csaknakem kiszárgott a könnye. Nem a pénznek örült ő, — bár önként a kegyességét, — hanem örült annak, ahogy a kormányzó a betyárait vítézeknek nevezte, őt magát pedig kapitánynak.

Az íróasztalból egy írást vett elő Kossuth.

— Ez az írás pedig szól Önnek, kapitány, hogy megbiztatásában senki meg ne akadályozza. Arról van szó, hogy át kell mennie a magyar hadsereg területén, át kell mennie az ellenség által megszállott földre, még pedig egészen Bécs városáig. Nehéz a feladat, de éppen a kegyelmed vakmerő vitéz hírnevéhez méltó. Vállalja!

— Vállalom! — felelt szoboregyenesen nyomban Rózsa Sándor.

— De nem egyedül kell mennie, hanem egy utazókocsit, benne egy utazóval kell átsegíteni, mindenféle veszedelmeken, bajokon, körülmenyeken. El kell kísérnie őt egész Bécs város határáig, addig a kökeresztig, ahol a császári vadaskertek kezdődnek. Vállalja?

— Vállalom, amilyen igaz, hogy Rózsa Sándor a nevem! — hangzott a katonás válasz.

— Bujdosnia kell, a magyar hadsereg jelenlegi fővezére előtt, rejtőzködni kell a Windischgrätz herceg háta elé. Mind a kettő halálos veszedelem annak, aki az utazókocsiban ül. Felel ennek az utazónak az életéért a saját életével, a fejével!

— Felelek érte!

Kossuth átnyújtotta az írást. Nyílt parancs volt az, Rózsa Sándor "szabadcsapatbeli kapitány" részére, amely parancs értelmében Rózsa Sándort minden magyar hatóságunk, katonai parancsnokság

KOSSUTH LAJOS debreceni szállásán hajnalig égtek a gyertyák és kipörögt nagy bajszok, lobogó üstökök, hadonászó öklök árnyéka vetődött a fehér falra; a kormány urai a késő éjszakáig tanácskoztak a teendőik felett. Már elindultak a Don mellől az orosz-árkok ezredei, hogy verbefojtsák a magyar szabadságot. A kormányhoz órákint érkeztek a haljóslatu sürgönyök, a futárok alatt összeesett a paripa, mikor a debreceni nagytemplom mellett a piactérrre bekanyarodtak, a követei behúzott nyakkal ültek az Arany Bikában és készen tartottak hámat és tört, ha majd út az óra, amikor be kell lo-gatni és széjjel szaladni erdőbe, idegen országokba.

De egyelőre mindenki Budavár bevéte-léről beszél, a hővédek hősiessége az égig nyúlik. Csak Kossuth Lajos aroa kó-mor. Valami balsejtelmet azt sugja neki, hogy Hentzi János tábornok elestéért ti-zenharom tábornok fog megfizetni nem-sokára Aradon.

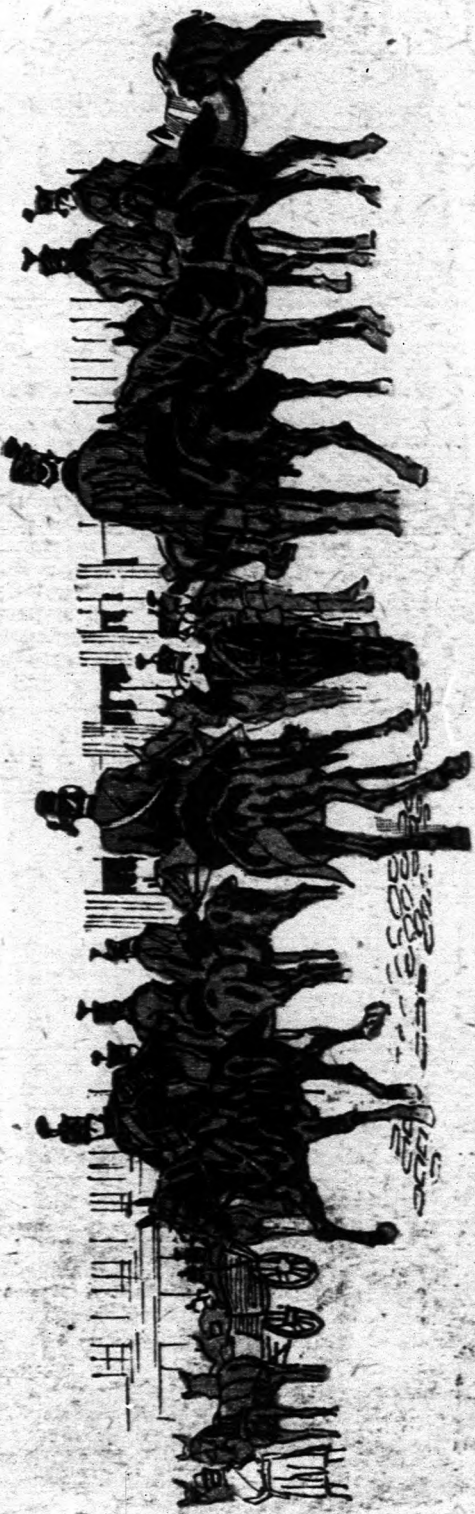
Am a legnagyobb tanácskozások köze-pette is, felvillan a Kossuth érdeklődése, amikor egy ordonáné-tiszt a zöld asztalnál a fülebe sugja, hogy Rózsa Sándor meg-érkezett és a kormányzóval szeretne be-széli.

— Magával hozta az asszonyt? — kér-dezte Kossuth a tisztőtől.

— Igen, Van vele egy fátyolosított arcu-dáma! — hangzott a válasz.

Kossuth haladéktalanul felállott. Ké-mei jelentéséből tudta ő már ezt az asz-szonyi históriát. Tudta azt is, hogy vol-ta képen kicsoda az az asszonyság, akit Ró-zsa Sándor a kiskunsági pusztákon fog-lyul ejtett. Rózsa Sándornak sejtélme se volt róla, hogy már órák óta várja őt a kormányzó és magában szítja a lassu betvárpapákat.

Pedig hát azok a paripák, amikor a hortobágyi esárdánál megittatták őket, egy tapodtat sem tettek a legelő felé, hanem leheveredtek, amit betyáról nem igen szo-kott tenni. Megdolgoltak azok a mai nap-ért. Rózsa Sándor még reggel előtt ott-lehetett Kossuth szállásán az értékes fo-golyval.

Rózsa Sándornak: — Vállalom, amilyen igaz, hogy Rózsa Sándor a nevem! — hangzott a katonás válasz.

— Bujdosnia kell, a magyar hadsereg jelenlegi fővezére előtt, rejtőzködni kell a Windischgrätz herceg hátlai elő. Mind a kétfő halálos veszedelem annak, aki az utazókoosiban ül. Felel ennek az utazónak az életéért a saját életével, a fejével!

— Felelek érte!

Kossuth átnyújtotta az irást. Nyílt pa-rancs volt az, Rózsa Sándor „szabadcsa-patheli kapitány” részére, amely parancs értelmében Rózsa Sándort minden ma-gyar hatóságának, katonai parancsnokság-nak segítenie kell utjában.

Rózsa Sándor végigbeteützte az irást. Megnézegette a pecsétet. Aztán vissza-adta Kossuth kezébe a nyílt parancsot.

— Köszönöm szépen, ez nekem nem kell. Ez az irás csak arra volna jó, hogy Görgei emberei ott fogjanak el, ahol akarnak, ha ez az irás nálem találódik. Az osztrákok pedig nyomban agyonlőnek, ha megé-sip-nek vele. Majd elmegyek én arra, amerre a madár sem jár.

Kossuth a gyertya lángja fölé tartotta a papiroost.

— Megbizom Önben, kapitány! — szó-lott.

— A városban ne mutatkozzon kend; de egyik se a bojnyikjai közül. A fogoly-ról hallgasson kend, de tönje be a betyár-jai száját is. A Hortobágyról ne mozdul-jon kend, amíg újabb parancsomat hallja! Most mehet kend.

— ki az ajtón. Csak mentsehez fejével, hogy még a sarkantyui is összeakadtak. Csak ment, anélkül, hogy látott volna valamit, vagy valakit az utcákon. Ilyen póru! még soha sem járt életében. Parolát, jutalmat suth.

várt ő Kossuthól, nem pedig ilyen csunya megszégyenítést ama alávaló némbor előtt. Hogy mért nem is fojtotta belé a Tiszába, amikor arrafelé jártak?

A nagytemplom környékén egy fához kötve megtalálta a lovát, ott találta Mózsi, hűséges öreg betyárját. Csak annyit mondott Mózsinak, amikor a nyeregbe zökken:

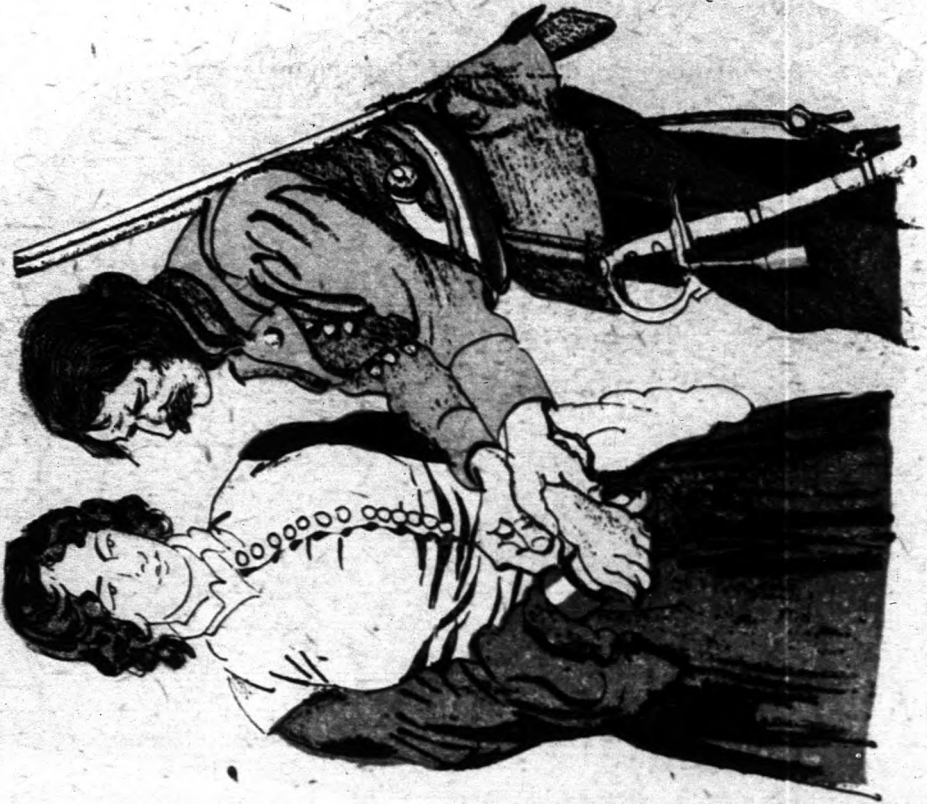
— Arra felé nézzük az utat, jó komám, a szegedi tanyák felé. Megyünk vissza betyárnak.

Mózsi nem kérdezett többet. Szótlanul uyarogtak ki a városból a poros utcákon. Rózsa Sándornak olyan kedve volt, hogy legjobban felgyujtani szeretne volna Deb-recent, az egyik végétől a másikig.

Bizony jól a láta mögött volt már Deb-recen tornyaival, a Hortobágy ménescivel a betyáresapatnak, amikor Kossuth fu-tárja utolérte Rózsa Sándort a puszták világában. Csaknem kidült a katonaló a kápiár alól, az esti esillag már feltűnede-zett az ég alján, amikor a futár átadhatta Kossuth üzenetét a betyárvezérnek.

— A kormányzó ur hivatta Önt, kapi-tány ur!

Igy szólt az üzenet. Rövid volt, parancs volt. Rózsa Sándor nyomban megállított! ta betyárát. Mert ebben a pár szóban is

TÜZEK A HÓ ALATT

A "Vasárnap" számára,
írta: Lőrinczy György

MAJDNEM esontta fagyott a hó az uton és mint fehér páncél szorítja le a földet, mintha azt akarná, hogy meg se moccanjon. S a föld engedelmesen elterül. A szán ugy siklik rajta, könnyedén, mint a esónak a tavon. Köröskörül a róna mély esondje és homálya összeolvad a végtelen hópalást tompa fehérségével s a hideg és merev téli éjszakával. Az égről a kis álmos esillagok ugy pislognak le, mintha ők is fázának. A szánon Bárdy László ül, a kis filigrán feleségével, Tardos Emmyyvel. Az új szomszéd-tól, a szép Blombergnétől hazafelé tartanak, Madárpusztáról, ahol a dugszagdag jövevény idegen asszony egyszerre társas középpontot csinált a házából az egész környéknek, örökös, pazar, hírhedt dáridóival. Bárdy deacs arceal állja a téli éjszaka metsző fagyát, mintha megszokta volna és föl se venné ezt a birkózást. Az asszonykája meg szinte elbukik és ugy elvész a prémben, mint az egér a szekrényben vagy a ruhás kosárban. Csak a kis hegyes, finom orra látszik ki a bundákából. A kezesekéi, mintha nem is volnának, ugy elrejtöztek a nagy teveször-muffban. De a szeme, a két eleven szeme ki-kikandikál és elnéz a téli éjszaka dermeteg misztikumában. A lovak olykor-olykor nagyokat hordantanak és fujják a meleg párat, ami szinte mindjárt bele is fagy a szitáló ködbe. Semmi hang, semmi nesz. A szélés, nagy messziség, az alvó róna tán maga is megfagyott. Csak a kis esengő esilingel félféken a lovak nyakán, de az is elvész a szál-longó zuzmarában.

Bárdy szivarozik. Néha esöndesen morogva meg-megszóal. Szinte suttogó, amint odahajol az asszony füléhez.

— Jól van betakarva, Piezi?

— Akár a esesemő. Még a kisujjam hegye sines ki.

— Meg ne fázék! Kemény hideg van.

— Ejh! — fitymálja Emmy. — Mintha valami kisgyerek volnék!

A férfi sértődötten elfordítja a fejét.

— Még az is terhére van, ha féltém! Ha gondos vagyok!

Az asszonyka dureásan fölántja a vállát. Aztán megint elbámul. Be, a havas éjszakába, a zuzmarás fák közé és végig, a meg-megesillanó havas síkon. Nagyt hallgatnak. Láthatatlan árnyékok röpdösnek a szán körül. A melázás titkos denevérei, amiket az éj fantomjai hajszolnak föl a lélek szunnyadó mélyéről. A szán siklik, mint a gyík. Az egyforma, szintelen és dermedt tájékon nem is érzik, hogy haladnak. Mint a tengeren a hajó, vagy fönn, a végtelen magasságában uszó gépmadár utasai. Fölöttük komor, fekete, öreg varjak eveznek át. S egyszer, az ut szélén, két görnyeteg csavargó vánszorog el a szán mellett. Elöl a férfi megyen, kemény, durva lépésekkel, hogy a fagyos hó csakugy esikorog a lába alatt. Utána az asszony, a kebelére pólyával kötött esesemővel. A hátán az elmaradhatatlan batyuval, alázatosan tipegve, lehuzva a fejét s a két kezét összedugva. A küzdő ember képe. Aki így vonszolja magát végig az életem, elől-hátul megrakva a sors terhével, amiket cipelni kell az éj örökös sötétjében, a bizonytalanság homályában, migcsak össze nem roskad. Ösztönszerűen, mintha meglepné őket, egyszerre pillant oda Bárdy László is, Emmy is. A férfi majdnem bosszusan szól:

— Hol az ördögbe járnak! Ilyenkor! Gyerekek! Ez is élet! Szegény asszony!

A felesége hideg, közömbös hangon felelt:

— Én nem sajnálom. Én irigylem.

— Ezt? — esodálkodik Bárdy. És oldalvást az asszonyra néz. Ilyen szívtelen volna!

— Ezt. Nem látja azt a férfit? Egy bot a kezében. És töri az utat maga előtt. A feleségének. Biztonságosan, tépelődés, habozás, gond nélkül. Mért érzi az erejét. A karja erejét és — a hite erejét. Kész megbirkózni mindennel. Tudja, hogy nem hiába birkózik és nem egyedül. Az asszony követi. Mindegy, akárhová. Nem is gondol rá, az a férfi dolga.

— Na, Pici!... nevetett Bárdy. Ha maga volna annak az asszonynak a helyén!...

Emmy habozás nélkül vágott szavába:

— Éppen ugy mennék. Az uram után.

Bárdy a fejét esóvalta.

— Panasz nélkül? Zogolódás nélkül?

— Nem. Büszkén. Boldogan.

Megint hosszú hallgatás következett. Egygondolkozott. A esengő egyhanguan esilingelt. A szán siklott. A lovak rázták a esótáros fejüket és olykor meg-megharkantak. Egyszer Bárdy megint némileg kissé indulatosan megmordult:

— Ezt az Isten se érti! Aki... Az asszony...

— Persze. Persze, hogy nem érti. Kérdezze meg a szép Blombergnét.

— Blombergnét? Én?

— Igen. Az este. Mikor a kezét ugy megszorította. Hiszen láttam. Tíz lépésnyire voltak tőlem, de oda is hallottam a vékony ujjainak a ropogását. Majdnem éreztem a maga kezének a esontját. Azt hiszem, föl is szisszent a fájdalomtól: Tán a vér is kiserkedt az ujjai között. Mégis mosolygott. És én... hogy irigyeltem!

Bárdy értetlenül bámult rá.

— De... Pici!... Emmy!

— Velem meg mindig olyan puha, olyan alázatos, mint maga a sóhajlás. Mindig csak dédelget. És kér. És könyörög. Meg... aztán... Annak meg összetöri az ujját.

A férfi keserűen elmosolyodott a jégesapos bajusza alatt.

— Csaesi! Tán jobb volna, ha megverném? A maga édes fehér bőrét! Azt a kis cukorszobrot!

Az asszonyka semmit se szólt. Csakugy magában azt gondolta:

— Jobb. Inkább azt...

Összehuzta magát a nehéz bundában. Fizikailag is éppugy elrejtözött, mint az érthetetlen, a szótalan lelke a férje elől. Mintha csak azt várná, hogy az magától keresse és találja meg a kulcsát annak a rejtőlelemnek, ami az ilyen kis fehér szív mélyén imbolyog, zavaros öntudatlansággal... Már befordultak a kastély udvarára. A szán esöndesen megállott az áltana alatt. S Emmy fűgén, mint a gyík, bujt ki a prémekből és a lábzsákból. Szinte leesnek róla a súlyos ruhák. Aztán szaladt föl, a lépesökön. Bárdynak még valami rendelkeznievalója akadt az ispánnal, a eselédekkel. Mikor a felesége után sietett és a hálószobába benyitott, Emmy már az éjjeli toalettjét igazgatta.

Az asszony két szeme még hidegebben nézett a belépő férfire, mint a fehér kebele és a fehér karja. Olyan volt, mint az alvó virág, aminek a kelyhébe ismeretlen méz zárközött. Bárdynak a téli fagy érdessé mártá az arcát, de most a szilaj vére előntötte. Az erek kiduzzadtak rajta és széles homlokán. Alakja délegre nyujt ki a vágy izgalmában. Szinte dühösen szedte a lélegzetet. Fújt, mint a esatáló, mielőtt rohamra ugrik. Feketni akarta a fölindulását, de nem birt vele. S egyetlen, nem is acélos, de erőszakos, kérellhetetlen és visszatartathatlan mozdulattal feszítette ki a két kárját és nyalábra kapta a kis, filigrán asszonyt. Aztán magához szorította, szilajon, szenvedelmesen, mint az ölbéli játkabát. Az ajakát odatapszította az asszony pici kis szájára. Hosszu, vad esőjka után a vergődő esesebecsét maga elébe tartotta és a szemébe nézett. A férfi szemében a szerelmes tigris véres szomja lángolt.

— Összetörlek! — sugta feléje rekedten.

Széjjelmorzsoljak! Minden édes porcikádat szét-marcangolom. Kiharapom a két égő esillagot a szeméből és a szájadból kiszívom a véredet, a lehelletedet, a lelkedet!... Migcsak fangba nem borulsz. Migcsak a tűz emésztő szilajságával körül nem ölelsz a gyöngye gyermekkaroddal, mint a futó rózsza a tornác oszlopát!... Te!...

Es esókolta. A szemét, a száját, az illatos fekete haját. S az asszony égő szeme kigyúlt és feléje villant. Az érthetetlen, a megmagyarázhatatlan üdvösség bámész tüze sugárzott belőle a férfi felé. S az arcából is, és az egész kis nyuglank alakjából is, amint alétan ringott a férfi izmos karján.

— Szeret?... susogta.

Még sohase kérdezte ezt. Most legelőször. — Most ez a kérdés reszketett az égő szemében, a gyönyörtől vonagló ajkán, az egész testén. És Bárdy mámorosan szorította, újra meg újra le-esókolta a suttogó szájacskáját. Szót keresett, amibe fölkorbácsolt érzései kitörjenek. Valami vihaszerű szót, ami magával sodorja mindazt a gyönyört, amit a karjai között tartott s amivel nem birt betelni.

— Szeretlek-e? — csuklotta az asszony felé. — Én? Szeretlek-e!...

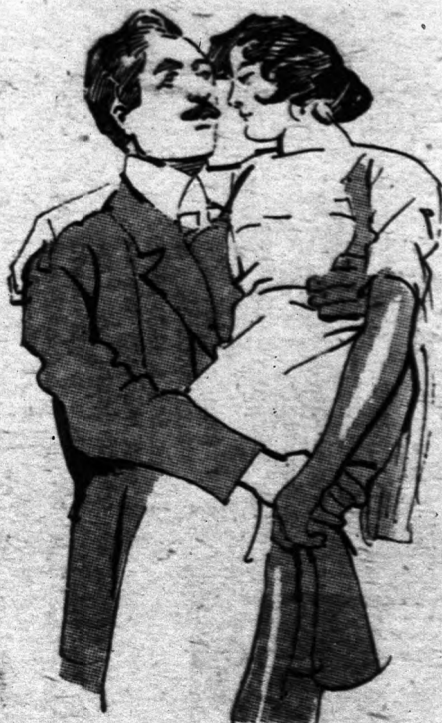
Az Emmy finom, leányos fehér karja lassan megmozdult. Majd egyetlen, szenvedelmes rándulással, görcsösen fonódott a férfi kidagadt nyaka köré. Ókos, szép fejét fölemelte és a száját sóvár vágyal nyujtotta előre, mint a kéjben elalélt madár, lehunyna a szemét.

— Nem meggyünk többé oda?... Nem!...

A kacagás és a zokogás hangja civakodott lihegő szájacskáján. A meleg kis szobán a szerelme halhatatlan pillantása lángolt át. Bárdy megérezte azt.

— Nem. Nem. Nem! Töled, sehoval!...

A kandallóban pattogott a tűz. A kőza hold odakünn, odafönn elöbukkant a fagyos felhők közül és bepislogott a megdermedt éjszakából. Az ég egy kis meleget koldult — a szerelemtől.

A

R

rőten az arany... Boáz el... Sz... totta fe... magát a asszony... kináló... lábán a szönte... Boz... val a m... gok és... tündököl... a vidék... kőrő... jártak... a tüsk... Mire... megprób... za, szörn... várta es... Boáz... a puszt... kontösb... A m... virágait... mert a... a szomor... véres ver... de az... minden... Ruth... váltak... szállt a... szökkal... selte sor... szive fájt... szenvedett... A fer... föld vad... az elpuszt... testi és lel... látóhatár... közeledés... Kalmár... rancsnok... nyál, selym... töl elrabolt... hajó, ameli... szomorú es... nok harsom... nyail, mond... — Jert... gerre, csak... sát és aki... maradni, ha... ide vissza... A gyöng... sok ragyog...

RUTH MEGKISÉRTÉSE

A "Vasárnap" számára
írta: Tamás Ernő

RUTH asszony szerette az urát, nagy halálos-szerelmmel, de a sorsok nagy-ura, a Véletlenség elvette tőle. S a szépséges ifjú asszony sugaras reggeleken nagy kék virágokat szedett a réten és messze táguló, nagy szemével a nyár aranyló pompázásában az életről ábrándozott. S Boáz elé ment a végtelenbe vesző mezők mégyéin.

Szeliden, lehajtott fejjel, remegő kézzel nyújtotta feléje ölelő karját, majd örült esókkal ölelte magát a férfi életébe. S Boáz felesékolta Ruth asszony zengő lelkéből a halálos szerelmmel mindent kínáló odaadását s lehajolt, hogy megoldja fehér lábán a sarut s keleti szokásán lábesókkal köszöntse.

Boáz a menyeköz után elindult szép asszonyával a mezőn, ahol már lehervadtak mind a virágok és nem szedett már senki árpafejet. Nem tündökölt sugarasan a nap, szomorura változtatta a vidéket az éghajlat fordulása. Csak bogánés kóró élt még a köves, göröngyös uton s amerre jártak küzködve, fáradva, összevérezte testüket a tüske.

Mire elértek Boáz földjére, Sorsuk rettenetes megpróbáltatása állt elbük, elpusztult a férfi háza, szörnyű vihar vitte el mindenét és üres sátor várta csak őket a sivár helyen. Szomorú lett Boáz é szomorú lett az asszonya is, akinek csak a pusztai földön vethetett fekvőhelyet elnyűt kontóséból.

A mindenkinek boldog nászhetek piros örömvirágait ők nem szedhették önfeledten, álmodozón, mert a vihártépdelie a sátrat s vadul berikoltott a szomorú otthontalanságba. Boáz a pusztában véres verejtékkel keresgélte mindennapi kenyeret, de az üvöltő duvadak felszivták, elpusztították minden termő bokrot.

Ruth asszony esodálatos szeméi könyektől váltak még fényesebbé s türelmetlenségében elszállt a hite, mint szélben a lánefü bolyha. Rossz szokással korbácsolta Boázit, aki megadással viselte sorsuk megpróbáltatásait és véresre sebzett szíve fájt az asszonyáért — aki remény nélkül szenvedett — és feltette gyöngeségeért.

A férfi életre-halálra viaskodott a pusztai föld vadállataival a kenyérért és köveket keresett az elpusztult hájlek építésére, mikor asszonyát testi és lelki betegség lepte meg. Sötétre vált a látóhatár és ébberbenes várakozásban a Gonosz közeledését sejtette.

Kalmárok elüljárójának, kalózok rablóparanesnokának képében érkezett a Gonosz Arany-nyal, selyemmel, bársonnyal sok-sok más ember-től elrabolt drágasággal teli a hajó, a virágos hajó, amely hozta valami sötét, rémekkel teli, szomorú este. A jóléttől duzzadt testű paranesnok harsonákkal hívta a piaera a vidék asszonyait, mondván:

— Jertek velem, elviszlek benneteket a tengerre, csak megmutatom nektek a világ ragyogását és aki akar, velem marad; aki vissza akar maradni, hazamehet. Tudom, senki se jön többé ide vissza.

A gyöngé asszonyok szemét elkápráztatta a sok ragyogó ékszer, pompás kontós, az üres esillo-

gás, a külső szépség s mind menni akartak a nagy kalózzal. Ruth asszony is indult, hiába kérlete az ura.

— Ne menj, ne menj, elragad a gonosz téged, szépséges gyöngé asszonyom. Nagy kerítő a pompa, nehéz ellentálni a kísértésnek. Kerüld a kísértő alkalmakat, ha jó akarsz lenni hozzám.

Az asszony felelte: — Beteg a testem, beteg a lelkem gyógyulnom kell. Ha szeretsz és jót akarsz nekem, nem tartóztatok tovább.

Boáz megremegett: még saját életénél is jobban szereti.

— Menj békével — szólott. Ruth asszony táncos lépésekkel indult, a kalózok paranesnoka hódolással fogadta: Boáz felesége volt a legszebb minden szép asszonyok között. Selymekbe burkolta márványos testét, aranyhimes, ékköves sarut adott a lábára és bársonyokat teregetett a hajón királyi léptei elé.

S a virágos hajó vidám zeneszóval indult, Boáz ott állt a parton és asszonya után nézett, integetni akart neki, de az elfordult és bogánés-kóróból, meg tuskéből kötött esokrot vetett az arcába, hogy emlékeztesse a pusztai tengődés kinjaira, amiket érte szenvedett.

Boáz oltárt rakott a pusztában és elégette rajta a esokrot. A füst az égnek szállt... és a férfi egyre várta az asszonyt, a hetek multak és nehéz szívvel, kishíűen sirta át szörnyű éjszakáit. Néha mégis eszébe jutott az áldozás, mely Istennek kedves vala, hiszen a füstje égnek emelkedett.

Itt-ott zöldelni kezdett a vidék és Boáz a gondolataival volt: elengedtem, hogy szabadnak érezze magát, bilinesek meg ne kössék jártában szép gyöngé lábait, menjen a megkísértetésbe és válasszon önként, szabad akarattól...

S álmatlan éjjeleken gyötördött és folyton vágyakozott...

Ruth asszony királyi kontósében a hajó korlátján könyökölt és és nagy szemével a tengerbe nézett a sötét éjszakán. A tengerbe tekintett, a mely mélyeséges, titokzatos rejtelmekkel teli, mint az ő lelke és egyszerre meglátta benne, az arcát, a régi arcát.

Én Ruth asszony vagyok, Boáz felesége — gondolta — és haza megyek hozzá, aki vár. Tudom, mindig vár és mindig megtalálom. A gondolatai koszorúzzák a fejemet.

S Ruth asszony elindult az urához, otthagya a kalózt, aki dus kincseinek morzsáit vetette csak mindég felé; miként a szolgálójának.

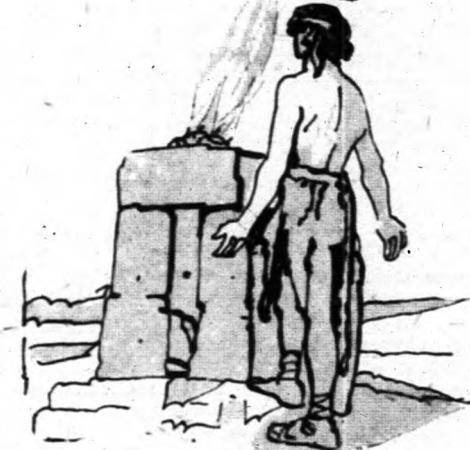
S elindult Boáz felé, aki mindenét, életét adta neki, akinek rongyokban, mezitláb is királynéja lehet.

Letépte hamisfényű kontósét, elvetette aranyos saruját és némán, elgondolkozva megindult a pusztába, mert hiába kísértették meg, mint Jézus a szikla hegyen.

Boáznak mondták:

— Megjött a feleséged, az üres házban magában várakozik.

A férfi riadtan ocsudott lázából és léleksza-

kadva futott elébe, hogy megkeresse az ő szeretett asszonyát.

Fekete hajnalon ért Boáz a házhoz, amelyben az asszonya aludt.

Boáz nem akarta felkelteni, remegett a lelke és az ablak alatt lépdelt fel-alá.

Ruth asszony megismerte a lépteit és kijött érte a házból.

Az ajtóban állt, esodálatos jelenség, fehér ingben és fehér meztelen-lábbal szépségesen, mint Jairus lánya, mikor új életre kelt.

S bugó hangon hívta a férfit.

Boáz hozzá rohant és megölelte asszonyát, aki remegve, a régi odaadással fonódott reá ölelő karjaival...

LEVELEK

A levélírás titkai. — Hogyan irtak száz évvel ezelőtt levelet és hogyan irtak ma?

RÉGI íróasztalok titkos fiókjában őrzött sokféle emlék közt mindenhol találunk egy-egy esomag szallaggal átkötött, elárgult levelet, amik azt mutatják, hogy nemcsak régi regényekben játszanak nagy szerepet levelek, részben mint a szerelem szövődésének poetikus utjai, vagy mint sötétlelkű intrikusok fegyverei, akik leginkább névtelenül küldték el írásműveiket a címzettnek, hogy megpróbálják élete boldogságát egy későbbi eljegyzés elgáncsolásával elrontani, hanem a való életben is.

Levelek kapcsolják össze a távollevőket, levelekből tudták meg nemcsak a családban, hanem a nagyvilágban történt eseményeket is, a postakocsi érkezésének, indulásának dátumát mindenki számon tartotta, hogy leveleivel idejére elkészüljön és tudja, hogy mikorra várhatja az esedékes válaszokat.

Mert a postavárás egyike volt a legfontosabb eseményeknek, amit az is izgatottan várt, aki nem szerelmes ifjaktól, hanem legfeljebb a pletyka terén kiváló éniktől remélt levelet.

És mert a levélírás ilyen fontos szerepet játszott az emberek életében, hát külső formájukra meg belső

tartalmukra egyformán nagy súlyt helyeztek a régi időkben.

Idejük, igaz, bőven volt, kicifrázhatták betűiket is, mondataikat is. Ugy ültek le, olyan ünnepélyes arccal és hangulatban a nagy árkusok mellé, mintha vendégségben lennének és talán még az ilyenkor szokásos bájos mosoly is ajkuk körül játszott, mikor leveleket a szokásos komplementumokkal elkezdtek.

Az előtt sok levelet irtak, egész szívvel irták őket, úgy hogy valóságos művészi fejlődést jelentett a levelek stílusát.

Ezért a régi levelezések nemcsak hü képei régi korok életének és mint ilyenek érdekesei és tanulságosak, hanem a stílusnak, írásművészetnek számos remeke akad a régi levelek közt.

Sok nevet jegyez fel az irodalomtörténet, akik mást, mint levelet soha nem irtak és mégis nemcsak hazájuk, hanem az egész világ irodalmának büszkeségei.

Azután eltűntek a postakocsik, jött a gőz, a villamosság és megölte a távolságot. Egy pár óra alatt hatalmas országoknak egyik végéről a másikra lehetett utazni, az újságok minden reggel az egész világ eseményeiről beszámoltak, úgy hogy levele-

ket már csak családi ügyekben irtak.

És mikor a berregő telefon is bevonult a lakásokba, a levelek egyszerre szinte feleslegessé váltak és az emberek akár el is felejtették, hogy a levélpapír milyen célt szolgál. Még az asszonyok is, akik pedig mindig híres levélírók voltak, szerettek is, meg tudtak írni, még ők is teljesen leszoktak a levélírásról, csak a mikor kitört a háború, a jóbarátokkal újra csak a tábori posta közvetítésével lehetett érintkezni, lendült fel a levélírás, a mikor mindenki olyan lelkesedéssel irt, mint nagyanyáink idejében.

És mint a régi időkben, újra leveleket át szóltak meg a szívek, szövődtek a szép, romantikus lovagregényekhez hasonló szerelemek.

Női levelek alatt évszázadokig érzelmeiktől csepegtő, vagy legjobban pletykáktól duzzadó írásműveket értettek az emberek. Manapság pedig írógéppel ír a nők legnagyobb része olyan leveleket, amik nem örök hűséget ígérnek, hanem áruk pontos átvételét, vagy a fizetési módokat, a névze kérnek választ.

Rózsaszínű levelek, de megsűrűsödtek...

A NAP EREJE

Amióta az emberiség az esztétizmusban tisztában van azzal, hogy az egész földi élet forrása: a nap. Ahol fénylik és melegít, ott megjelenik az élet szerelme alakban, ahol fagy van és sötétség, ott nincs élet.

Ma már a tudomány is bebizonyította, hogy a nap vegytani bontó ereje idézi elő azokat a változásokat, amelyekből az életműködés áll. A növényekben az életű nedvet: a klorofilt, a nap vegyi ereje fejleszti elő. A táplálék, amit megesszünk, az ő segítségével alakul át testünk alkotó részévé. Csodálkozunk, hogy a fenyő szédítő magára megnő, pedig a nap ereje az, ami fölemeli. Az dolgozik bennünk is, valahányszor egy lépést vagy egy mozdulatot teszünk.

A tengerek vizének páráit a nap emeli a magasságra, ahol felhők lesz belőlük. A nap az, mely a levegőt egyik helyen jobban melegíti át, a másik helyen kevésbé és ezáltal keletkeznek a szelek és viharok. A szelek hozzák el hozzánk távoli vidékek felhőit, amelyek

mint eső hullanak le és felnövelik a növényzetet. Az esőben is a nap ereje nyilatkozik meg tehát.

Nincs a földön működés, nincsen erő, nincsen mozgás, és nincsen élet, amelyben a napnak az ereje ne nyilatkoznék meg.

Víz malmainkat a nap hajtja, mert ő emelte magásra a vizeket. Szélmalmainkat a nap őröl, mert ő mozgatja a levegőt. Gőgépünkben a nap dolgozik, mert a szénben ősvilági növények energiája van felraktározva, melyeket a nap nevelt föl és amelyekben az ő melege rakódott le.

Valóban nem csoda, ha ezer és ezer éven keresztül istenként imádták az emberek a napot. Mirabeau, a nagy francia szónok azt mondta, mikor halálos ágyára besítozott a nap:

— Ha nem is vagy Isten, rokona vagy neki!

Mekkora ennek a csodás hatásu napnak az ereje?

A föld csak igen kicsi részét kapja annak a szinte borzalmasan nagy erőnek, amit a nap kisugároz. A világegyetembe 300 milliószor annyi vetődik szét, mint amennyi a földre jut. Mi tehát csak egy morzsát kapunk az egészből. Annyit, mintha egy gazdag ember 300 millióját szétosztaná és abból csak egy dollár jutna ránk.

És ez a morzsa is milyen óriási! A földnek minden egyes hektárja annyi munkaegységet kap évente a naptól, hogy minden hektárra egy 4163 lőerejű gépet kellene felállítani, hogy ezt az erőt pótolni tudjuk. Ezek a gépek pedig néhány óra alatt fölemésztenék a földnek egész készletét.

Ami pedig a meleget illeti, amit a nap egyetlen perc alatt a mindenemberiség kihál, rá tízezer esztendő ségbe kisugároz, azt csak olyan számjeggyel lehet kifejezni, ahol

48 után még 29 zérus következik. Bizony semmiség az egész földteke és semmiség rajta az ember. Körülbelül ezeröttszáz millió ember él a földön és él rajta néhányszor tízezer esztendő óta. Ha pedig az mulva semmi sem fogja hirdetni,

hogy ember élt valaha. És méis! Az egyes ember felemelkedik és azt mondja: szolgámmá tudom tenni a napot, felhasználom erejét, szolgámmá leszek. Ez a szellem diadala az anyag fölött.

VENDÉGLÁTÁS KINÁBAN

Ha más országból való ember Kinába ér, alig győz csodálkozni a sok különöségen. Sok évszázados kultúra megrevedett itt meg és a polgári gondolkodás laposán fekszik mindenben.

Az ebédre szóló meghívás Kinában így hangzik:

“Ma este hat órára csészém ki lesznek tisztítva, elvárom ragyogó megjelenésedet!”

Az ebédet visszautasítani nagy illetlenség és legfeljebb betegség menti az elmaradást.

A meghívott legszébb ruhájában, összes hivatalos jelvényeivel, az előcsarnokban ül le és csodálatosan pipázatra várja, amíg a vendégek mind összegyűlekeznek. Mikor tálnak, azt egy adék tudat a meghívottaknak, hogy a csészéd egy nagy rézfányéron fűléstől esőrpölelést visz véghez. Erre a háziur vendégeivel az étterembe megy és ott mindenkinek, rangja szerint, kijelöli a helyét az asztalnál. A legjobban megtisztelt vendég az asztalfőre kerül, a háziur az asztal legvégén sarkán telepszik le.

Az étkezés rendszeren valami étvágyat izgató fogással kezdődik, legtöbbször száraz tökmaggal. Ezt ropogtatják a ven-

dégek vagy félórán át és csak aztán szolgálatkál föl a rendszer ételnek.

Magyarországnál a legdivatosebb étel: a fecskefészek, izletes leveles-alakban, a fehér csipa-uszószáraz tengerrifü mártással, fiatal bambuszszár becsinálva, galambtojás szürke lével és végül édesesgek.

Az étel egy tálnban az asztal közepére van elhelyezve és a vendégek abból vesznek ki pálcikáikkal a saját csészéikbe. A pálcia helyettesíti a kinnaknál a kést, villát, kanalat és minden egyéb eszközt.

Ebéd közben forró, cukortalan teát szolgálnak fel, de az izletesebb étel után forró csomogort is adnak, melyet apró eniut, vagy gazdagabb helyen arany kupakból isznak a vendégek.

Az ebéd eltart vagy négy óra hosszat és nem egyszer negyven fogásból is áll. Az utolsó négy nagy fogást egyszerre teszik az asztalra és ott is hagyják.

Az ebéd végén minden vendégnek szájszolgálatot adnak és forró vízbe mártott íriszkecskét, hogy az arcát vele jól letörölje.

Minthogy Keleten a nőnek alárendelt szerepe van, ezekről a lakomákról a nők teljesen ki vannak zárva.

LEGSZEBB

MAGYAR NÓTÁK

Alom volt a mi szerelmünk.....	50
Kraszahorka büszke vára.....	50
Ósz rózsák.....	50
Levél a síncárokba.....	50
Kunyhó dal.....	50
A katona utolsó levele.....	50
Szuffragett nóta.....	50
A Kárpátok alján.....	50
Azért, hogy én szegény voltam.....	50
Olga.....	50
Vércsepp volt a levelemben.....	50
Harang csenget a templomban.....	50
Egy cigányt temettek.....	50

Bármelyik öt dal egyszerre rendelve \$2.00. Bármelyik tíz dal egyszerre rendelve \$3.50.

Bard Ferenc és Fia
és Rózsavölgyi és Társa amerikai képviselői.
Kérjen részletes könyv, kotta, lemez és henger árjegyzéket.

KERESKES BROS.
1464 Third Ave. New York, N. Y.

HUSVÉTI PÉNZKÜLDÉS
Dollárok vagy Külföldi Pénzben
POSTAI UTON VAGY SÜRGŐNYILEG
mindenkor a legelőnyösebb áron
HAJÓJEGYEK — AFFIDAVITEK
4% Kamatozó Betétek 4%

American Union Bank

FOCZLET: **Németh János**
10 East 22nd Street, a bankpalotában Igazgatói elnök.
NEW YORK CITY

FIGOZLET: **1597 Second Avenue, Corner 83rd Street,**

TÓTH KÁLMÁN ELŐRE!

A gárdának a jelszavát
Egész világ hangostatja:
"A francia gárda meghal,
Hanem magát még nem adja."
Nekünk is volt egy jelszavunk,
Lárba jött a honvéd tőle:
Nem volt abban a halálról,
Nem volt abban megadásról,
Egy szó volt csak, hogy: Előre!

Ezzel himzé a honleány,
E szóval a honfiaszlót,
Ezzel ment el az a gyermek,
Akit anyja másnap gyászolt.
De ha maradt még egy fia,
S kívánta a haza tőle:
Az egyiket nem siratta,
A másikat odaadta
S ment a gyermek, ment — Előre!

Csodálatos ifju sereg,
Mely, nem tudni: hogyan támadt,
Napok szülték s mégis mintha
Stülte volna három század!
Ott rohannak... pusztító tűz...
A fele már ki van dőlve...
Most eynyeli a füstfelleg...
Meghaltak tán? nem! ott mennek!
Ott hallatszák, hogy: Előre!

Mint viharkor a tengernek
Öszecendül minden habja:
Mind ott voltak... egymás mellett
A fiu és édesapja.
Apa elhullt — és a fiu
Ráborult a vérző főre:
"Csak egy szót még, édes apám!..."
A haldokló fölnezett rá
és azt mondta, hogy: Előre!

Oh drága kincs, melyet anyi
Sírhalom-föld be nem fedett...
Szó, amely — bár némán — kiált...
Mit elvenni nem lehetett,
Ott van a zugó erdőbe — —
Beírva az arcrodokba,
Csontok közé, mik széthulltak...
Mert azok is megmozdulnak,
Ha még egyszer lesz: Előre!

TÓTH KÁLMÁN 1831. március 30-án született. Népszerű lírai költő volt, aki sok szép versével állított emléket Magyarországnak 1848-as szabadság mozgalmának. Ezeket a verseket országsszerte sokat szavalták. Az itt közöltön kívül nagyon híres verse a "Kik voltak a honvédek" című. Színműtróként is sikerrel szerepelt. Meghalt 1881. február 3-án, de neve örökké élni fog a magyar irodalomtörténetben.